

Led there be light

Philips toont eerste project met led voor sportvelden in Goes

In 2011 organiseerde dit vakblad in samenwerking met Philips een expertpanel over de toepassing van ledverlichting in de sportbranche. Philips, toen én nu comfortabel marktleider op het gebied van sportveldverlichting, meldde bij die gelegenheid dat het bezig was met een ledoplossing voor sport en dat dit innovatie-varkentje op een haar na gewassen was. Het geplande halfjaar bleek iets te kort, maar inmiddels heeft Philips samen met dealer Oostendorp bv in Goes het eerste veld gerealiseerd.

Auteur: Hein van Iersel

De stelling van Philips tijdens het genoemde forum was simpel en overzichtelijk. Led is de toekomst, maar de oplossingen die wij nu – anno 2011 dus – ontwikkeld hebben, zijn eenvoudig niet goed genoeg voor toepassing in de sport, met name bij voetbal en hockey. Met de officiële opening van de installatie op 22 mei 2014 door sportwethouder Jo-Annes de Bat van Goes is een einde aan deze situatie gekomen. In de openbare ruimte is de ontwikkeling veel sneller gegaan. Daar heeft led inmiddels al de *lead*. Vakblad

Cobouw kopte recent in een coverartikel dat op dit moment een ware revolutie plaatsvindt, waardoor in de loop van enkele jaren de traditionele verlichtingsystemen totaal zullen worden weggevaagd. Philips verwacht dat over vijf jaar alle reguliere lampen in de openbare ruimte zullen zijn vervangen. Philips als geheel mag matig presenteren, in de ogen van aandeelhouders, maar voor led geldt dit allerminst. In 2013 steeg de omzet in led met maar liefst 37%.

Eredivisie van de lichtwereld

Eigenlijk verklaart het succes van led in de openbare ruimte in zekere zin meteen de tragere ontwikkeling in de sportwereld. Philips-dealer Jan Willem de Boer van Oostendorp bv legt uit: 'Licht voor sportvelden is feitelijk de eredivisie van de lichtwereld. In de openbare verlichting werk je vaak met systemen tussen de 40/50 en 300 Watt. Op een sportveld is dat een veelvoud daarvan. Met reguliere lampen zal dat ongeveer 2100 Watt zijn. Licht voor sport is daarmee technisch veel ingewikkelder. Daarnaast is de sportmarkt ook veel kleiner. Philips heeft zijn pijlen daarom in eerste instantie gericht op de openbare ruimte. Nu het succes in de openbare ruimte voor led compleet is, begint men met de sportmarkt.'

'Philips als geheel mag matig presteren. Voor led geldt dit allerminst. In 2013 steeg de omzet in led met maar liefst 37%'

Ik praat met Jan Willem de Boer en Joost Schuijs van aannemer Traas & Ovaa op het kunstgrasveld van voetbalvereniging Robur op sportpark Het Schenge. Dit veld heeft zojuist de Europese priemeur achter de rug en is hiermee het eerste veld dat is voorzien van het nieuwe ledverlichtingssysteem Philips OptiVision LED. Volgens De Boer van Oostendorp heeft dit systeem onder andere als voordeel dat het met minder vermogen dan andere ledsystemen toch de juiste hoeveelheid licht op het veld kan krijgen. Als ik vraag dat te kwantificeren, reageert De Boer aanvankelijk voorzichtig, maar hij durft toch een antwoord te formuleren. 'Het is lastig om systemen een op een met elkaar te vergelijken, omdat je altijd moet gaan rekenen met de specificaties van een systeem. Maar waar een traditioneel systeem voor voetbal globaal 2100 Watt nodig heeft per armatuur, zal Philips OptiVision LED met 1300 Watt toekunnen.' Andere concurrerende ledsystemen zouden volgens De Boer al gauw 1800 Watt nodig hebben. Waarbij ze dan misschien met een armatuur minder toe zouden kunnen. Op het veld in Goes staan zes masten met ieder twee armaturen.

Ik probeer me als interviewer van de domme te houden en meldt De Boer dat de voorgespiegelde energiewinst mij eigenlijk tegenvalt. Je hoort in

Joost Schuijs

Jan Willem de Boer Oostendorp

de markt vaak percentages die veel hoger zijn dan de ongeveer 30 procent waar De Boer van uitgaat. De Boer: 'Ik snap wat je zegt, maar ben het daar niet mee eens. Je kunt concluderen dat er de laatste jaren heel veel fabels verteld zijn over led, vooral over de terugverdiencijfers. Natuurlijk is led goedkoper in gebruik, maar de terugverdiencijfers van twee of drie jaar waarmee geschermd wordt, zijn ronduit gelogen.'

Overigens zit de winst van led niet alleen in een lager energieverbruik. Led is daarnaast veel flexibeler. Je kunt led veel makkelijker dimmen, uit- en aanzetten en er bepaalde gedeeltes van het veld al dan niet mee belichten dan met een regulier systeem. Als een club daar slim mee omgaat

– en er is slimme technologie om clubs daarbij te helpen – levert dat naast de 25 tot 30 procent energiebesparing misschien nog eens 25 procent extra flexibiliteitswinst op. Een voorbeeld van de slimme technologie waar De Boer op doelt, is een app die het bedrijf zelf heeft ontwikkeld en waarmee de complete aansturing van de belichting geregeld kan worden.

De reden dat aannemer Joost Schuijs van Traas en Ova voor Philips heeft gekozen en niet naar een concurrerend systeem is uitgeweken, heeft vooral te maken met de betrouwbaarheid van de oplossing. Joost Schuijs: 'We hebben weliswaar een behoorlijke tijd moeten wachten op

het systeem van Philips, maar de specificaties die Philips beloofde zijn zo veel beter dan die van de concurrenten dat dit het waard was. Overigens zijn die beloftes volledig waargemaakt. We hebben al deze zaken natuurlijk in overleg gedaan met de gemeente Goes.'

Energieneutraal

Het is geen toeval dat Goes gekozen is als eerste locatie waar het nieuwe systeem wordt geïnstalleerd. Toen voetbalvereniging Robur in 2011 een nieuw Limonta type Geo-max kunstgrasveld kreeg, sprak de wethouder sport van de gemeente Goes, Jo-Annes de Bat, al de wens uit dat het veld energieneutraal gebouwd zou worden. Joost Schuijs: 'Philips gaf aan na ongeveer een halfjaar met een oplossing voor led te zullen komen. We hebben toen het veld gebouwd, waarbij we rekening hebben gehouden met led en het vervolgens tijdelijk hebben voorzien van reguliere armaturen. Het belangrijkste verschil met traditioneel bouwen is dat we zwaardere masten hebben geplaatst.'

Jan Willem de Boer: 'Ook hierover worden fabels verteld. Ik hoor wel eens zeggen dat de masten voor led hetzelfde kunnen zijn als die voor reguliere armaturen. Dat is niet per se zo. Het kan zelfs onverantwoordelijk zijn om deze masten te gebruiken. Het is belangrijk om vooraf te berekenen of een mast geschikt is voor ledarmaturen.' Niels Waterschoot, marketingmanager outdoor van Philips Lighting, is het daarmee eens: 'Er zijn voldoende masten die geschikt zijn voor led. Vooraf checken en een berekening uit laten voeren is het devies.'

Gosewin Bos @Gosewin

Is led de Prius van de sportvelden (uiteindelijk verre van duurzaam)? Prima, maar vraagt nog om doorontwikkeling

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-4672